

મૂડબિદ્રી

- આવાગમન..... : રેલ્વે સ્ટેશન : મેંગલોર - ૩૮ કિ.મી.
બસ સ્ટેશન : મૂડબિદ્રી
- પહોંચવાનો સરળ માર્ગ ... : વેણૂર-કારકલ માર્ગ પરથી સડક રસ્તે
- નજીકનું મુખ્ય શહેર ..... : મેંગલોર - ૩૮ કિ.મી.
- નજીકના તીર્થક્ષેત્રો ..... : કારકલ - ૧૮ કિ.મી., વેણૂર - ૨૭ કિ.મી.,
ધર્મસ્થલ - ૫૨ કિ.મી.

વેણૂરથી મૂડબિદ્રી ફક્ત ૨૭ કિ.મી. છે. આ સ્થળે અવશ્ય જવા જેવું છે. ભૂલેચૂંકેય થાકીને કે સમયના અભાવે કોઈ સ્થળ પડતુ મૂકવુ નહીં. અહીં એક નાની એવી ધર્મશાળા છે, જેમાં ૭૫-૧૦૦ યાત્રિકો રહી શકે તેટલી વ્યવસ્થા છે. (છતાંય છેલ્લા વર્ષોમાં નવી ધર્મશાળાઓ બંધાઈ હોય તો લેખકને ખબર નથી.) અહીંના મંદિરો અને શાસ્ત્રભંડારોનો વહીવટ ભટ્ટારકો કરે છે. આજે પણ ત્યાં તાડપત્ર ઉપર અંકિત થયેલા અનુપલબ્ધ ઘણા ગ્રંથો ભંડારમાં સુરક્ષિત પડયા છે. જેવા કે ઘવલા, જયઘવલા, મહાઘવલા, વિગેરે અનેક કિંમતી જૈન ગ્રંથો તાડપત્ર ઉપર લખેલા અહીંના શાસ્ત્રભંડારમાં છે.

અહીં કુલ ૧૮ જિનમંદિરો છે. તેમાં શ્રી ચન્દ્ર પ્રભુનું મંદિર જેને ત્રિભુવનતિલક યુડામણી કહે છે તે, સિદ્ધાન્તમંદિર તથા ગુરુ મંદિર વિશેષ દર્શનીય છે.

મંદિર નં. ૧ : શ્રી ચન્દ્ર પ્રભુ ભગવાનનું મંદિર અથવા ત્રિભુવનતિલક યુડામણી મંદિર : આ મંદિરમાં એક હજાર થાંભલા હતા. આ મંદિર ઘણું જ પ્રાચીન અને વિશાળ હોઈને અવશ્ય દર્શનીય છે. અહીં માનસ્થંભજી પણ છે. શ્રી ચન્દ્ર પ્રભુજીની ઘણી મોટી પંચઘાતુની પ્રતિમા ભવ્ય અને દર્શનીય છે. આટલી મોટી પંચઘાતુની પ્રતિમા ભાગ્યે જ કોઈ સ્થળે જોવા મળે છે. જો કે મધ્યપ્રદેશમાં સાગર પાસે નવુ તીર્થક્ષેત્ર “મંગલગિરિ” થાય છે. ત્યાં પંચઘાતુની ૧૧૧ ફીટ ઉંચી શ્રી મહાવીર પ્રભુની ખડ્ગાસન પ્રતિમા મૂકી છે, જેનું વજન ૯ ટન છે. જેનું વર્ણન તીર્થક્ષેત્ર “મંગલગિરિ”માં લખેલું છે.

શ્રી ચન્દ્ર પ્રભુના આ મંદિરને “ત્રિભુવનતિલક યુડામણી” મંદિર પણ કહે છે. આ ત્રણ માળનું મંદિર સન ૧૪૨૯માં એક કરોડ રૂપિયાના ખર્ચે તૈયાર થયું હતુ તેમ કહે છે. તો આજે તેની શું કિંમત ગણવી તે જરૂર સૌએ વિચારવા જેવું છે. મૂળનાયક શ્રી ચન્દ્ર પ્રભુજીની સોનાની ખડ્ગાસન ૭ ફીટ ઉંચી ભવ્ય પ્રતિમા છે. તે સિવાય આ મંદિરમાં ૨૬ સ્ફટિક મણિના કિંમતી પ્રતિમાજી છે. તે સિવાય

આ મંદિરમાં ઉપરના માળે સહસ્ત્રકુટ જિનાલયમાં ધાતુની ૧૦૦૮ પ્રતિમા અત્યંત મનોહર છે.

મંદિર નં. ૨ : શ્રી સિદ્ધાન્ત બસ્તી (મંદિર) : આ મંદિરમાં ષટખંડાગમ સૂત્રાદિ સિદ્ધાન્તગ્રંથો સુરક્ષિત છે. તેથી આ મંદિરને સિદ્ધાન્ત બસ્તી કહે છે. આ મંદિરની દરેક યાત્રિકોએ અવશ્ય મુલાકાત લેવી કે જેથી ભારતમાં બીજે ક્યાંય દર્શન ન કર્યા હોય તેવા કિંમતી પ્રતિમાજીના દર્શનનો અહીં લાભ મળશે.

મંદિર નં. ૩ : ગુરુબસ્તી અથવા સિદ્ધાન્તભવન : અગાઉ લખ્યા મુજબ મંદિરને અહીં બસ્તી કહે છે. મંદિર કહેતા જ નથી. આ મંદિર પણ વિશાળ છે, જે બે માળનું છે. આ મંદિરમાં મૂળનાયક શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાન બડ્ગાસન ૯ ફીટના પરમ શાંત મુદ્રાવાળા ભાવવાહી સૌમ્ય પ્રતિમાજી છે. નીચે આઠ વેદી છે. તેની ઉપર પાંચ વેદી છે. બીજે માળે ધાતુનું સહસ્ત્રકુટ ચૈત્યાલય છે. તે સિવાય અહીં ચોવીસ ભગવાનનું મંદિર પણ છે. તેમજ સ્ફટિકના ચાર મોટા પ્રતિમાજી છે.

ઘવલા, જયઘવલા, મહાઘવલા, વિગેરે મહાન પ્રાચીન ગ્રંથો તાડપત્ર ઉપર કન્નડલિપિમાં લખેલા ભોંયરામાં સુરક્ષિત રાખ્યા છે. તેનો ઉપયોગ ફક્ત દર્શન કરવા માટે જ છે-વાંચવા માટે નહીં.

મૂડબિદ્રીના અગત્યના ત્રણ મંદિરોનું વર્ણન ઉપર મુજબ છે. બાકીના પંદર મંદિરોના નામ નીચે મુજબ છે.

(૧) હોસા બસ્તી	(૨) વિક્રમશેઠી બસ્તી	(૩) હિરી બસ્તી	(૪) અમ્મનોર બસ્તી
(૫) વીરકેસ બસ્તી	(૬) કોટી બસ્તી	(૭) લિપ્પદ બસ્તી	(૮) દેર મસેઠી બસ્તી
(૯) કલુ બસ્તી	(૧૦) છોટી બસ્તી	(૧૧) માધ્યસેઠી બસ્તી	(૧૨) બૈકી બસ્તી
(૧૩) કેરે બસ્તી	(૧૪) પડુ બસ્તી	(૧૫) ભટ્ટારકજીનું મંદિર	

૧. દક્ષિણમાં ઘણી વખત વીજળી ચાલી જાય છે. આથી આવા સમયે બેટરી સાથે હોય તો જ ભગવાનના દર્શન થઈ શકે. માટે દક્ષિણની યાત્રામાં પાવરકુલ બેટરી સાથે હોવી ખાસ જરૂરી છે.

મૂડબિદ્રી બેંગલોરથી ૩૭૦ કિ.મી. થાય છે. મૂડબિદ્રી જૈન કાશી તરીકે પ્રખ્યાત છે. આ ક્ષેત્ર ઐતિહાસિક અતિશયક્ષેત્ર છે અને વિશ્વવિખ્યાત છે. અહીં જૈનોના લગભગ ૬૦ ઘર છે. ગુરુ બસ્તી અથવા સિદ્ધાન્ત બસ્તી એ અહીંનું જૂનામાં જૂનું મંદિર છે. કહેવાય છે કે ઈ. સ. આઠમી સદીમાં શ્રવણબેલગોલાથી એક સાધુ અહીં આવ્યા હતા. તેમણે અહીં જંગલમાં વાઘ અને ગાયને એક સાથે પાણી પીતા જોયા. આથી તેમને એમ થયું કે અહીં કાંઈક હોવું જોઈએ. તેથી તેમણે ત્યાંનું જંગલ સાફ કરાવ્યું. તો ખોદકામ કરાવતા ત્યાંથી ખૂબ મોટી શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનની

ખડ્ગાસન મૂર્તિ નીકળી, જે કાળા પથ્થરમાંથી કોતરેલી હતી અને હજારો વર્ષ જૂની હતી. આ મૂર્તિની તે જ જગ્યાએ પ્રતિષ્ઠા કરાવી હતી, જેનું નામ ગુરુ બસ્તી અથવા સિદ્ધાન્ત બસ્તી કહેવાય છે. મૂડબિદ્રીમાં ૧૮ મંદિરો સિવાય નીચે મુજબ અન્ય સ્થળો છે.

૧ સમાધિસ્થળ : સ્વર્ગીય મહાપતીઓની અઢાર સમાધિઓ છે, જે મંદિરથી એકાદ ફર્લાંગ દૂર છે. બે સમાધિ સિવાય અન્ય કોઈ સમાધિ ઉપર કોઈના નામ નથી.

૨ વીરવાણી : વિલાસ જૈન સિદ્ધાન્ત ભવન : આ શાસ્ત્રભંડાર સ્વ. પંડિત શ્રી લોકનાથજી શાસ્ત્રીજી મારફત શરૂ થયો હતો, જેમાં સેંકડો તાડપત્રી ઉપર લખેલા શાસ્ત્રો છે.

૩ શ્રીમતી રમારાની જેન શોધ-સંશોધન ભવન : આ ભવનનું નિર્માણ સ્વ. સાહુજી શાંતિપ્રસાદજી દ્વારા થયું હતું. આ ભવનમાં અતિપવિત્ર, અમૂલ્ય તાડપત્ર ઉપર લખેલા જૈન પુરાણ, દર્શન ધર્મ, સિદ્ધાન્ત-ન્યાય, જ્યોતિષ, આદિ જિનવાણી સંગ્રહ છે. દેશ-વિદેશથી લોકો આ ગ્રંથોના દર્શન-અભ્યાસ માટે આવે છે.

મૂડબિદ્રીના અન્ય મંદિરોનું વર્ણન :-

૧ શ્રી નેમિનાથસ્વામી ગુરુ બસ્તી

૨ શ્રી પાર્શ્વનાથસ્વામી ગુરુ બસ્તી : આ મંદિર મોટું છે. જેમાં શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુ ખડ્ગાસન છે. તે સિવાય સ્ફટિકના ચાર પ્રતિમાજી છે. તે સિવાય આ મંદિરમાં બીજા નાના ભગવાન ઘણા છે, જે જોતા જાણે કે ભગવાનનો દરબાર ભરાયો હોય તેવું ભવ્ય લાગે છે. તે સિવાય અહીં પંચઘાતુના નંદીશ્વર દ્વીપની રચના પણ છે. આ મંદિરમાં ગુપ્ત ભંડાર જોવા મળ્યો. બાકી ક્યાંય આ તરફ મંદિરોમાં ગુપ્ત ભંડાર હોતા નથી.

૩ શ્રી આદિનાથસ્વામી વિક્રમ સેઠી બસ્તી : આ મંદિર પણ પ્રાચીન છે-જૂનું છે. જિર્ણોદ્ધારની જરૂર છે. લાઈનસર ચોવીસ તીર્થંકર ભગવંતો ખડ્ગાસને છે, જે પ્રાચીન છે. બહારના ભાગમાં માનસ્થંભ જેવા સ્થંભ ઉપર દેવ-દેવીઓ મૂકેલા છે.

૪ શ્રી અરનાથ, શ્રી મલિનાથ, શ્રી મુનિસુપ્રતાસ્વામી સેઠી બસ્તી : આ મંદિરમાં શ્રી અરનાથ પ્રભુ પદ્માસને છે. તે સિવાય ચોવીસ ભગવાન પદ્માસને છે. બધી જ મૂર્તિઓ પ્રાચીન છે. મંદિરમાં નક્શીવાળા પથ્થરના અઢાર થાંભલા છે. મેડી ઉપર ત્રણ ભગવાન છે.

૫ શ્રી ચન્દ્રનાથસ્વામી બસ્તી : આ મંદિરમાં અંદર ઊંડે-ઊંડે ભગવાન છે. તે સિવાય અહીં ઘાતુની ઘણી મૂર્તિઓ છે.

૬ શ્રી શીતલનાથસ્વામી મંદિર

૭ શ્રી પદ્મપ્રભુસ્વામી મંદિર : શ્રી પદ્મપ્રભુજી સિવાય અહીં શ્રી સુમતિનાથ અને શ્રી સુપાર્શ્વનાથજી પણ છે. આ મંદિર ૪૦૦ વર્ષ જૂનું છે.

૮ શ્રી આદિનાથસ્વામી મંદિર : અહીં બાર અંગ અને ચૌદ પૂર્વ શ્રુતયંત્ર પિત્તળ જેવી ધાતુમાં કોતરેલા છે. પંચધાતુનો સ્થંભ છે, જેના ઉપર પગલાં છે. પંચધાતુની નંદીશ્વર દ્વીપની રચના પણ છે. મૂળનાયક શ્રી આદિનાથ ભગવાન ખડ્ગાસન છે.

૯ શ્રી અનંતનાથસ્વામી-બેંકણ તીકરી બસ્તી : દરેક મંદિર ઉપર મંદિરના નામના બોર્ડ લગાવેલા છે. આ મંદિરમાં લાઈટ પણ છે. મૂળનાયક શ્રી અનંતનાથસ્વામી છે. તે સિવાય બાજુમાં શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુ છે. બીજા સ્ફટિકના ચૌમુખી ભગવાન છે. ચૌમુખી અને વળી ખડ્ગાસને સ્ફટિકના ભગવાન આ મંદિરમાં જ જોવા મળ્યા. બીજા કોઈ ગામમાં સ્ફટિકના ચૌમુખી અને ખડ્ગાસન પ્રતિમાજી ક્યાંય જોવા મળતા નથી. તે સિવાય અહીં પંચધાતુના ખડ્ગાસન પ્રતિમાજી પણ છે. કન્નડ ભાષામાં ધાતુની પ્લેટ ઉપર બાર અંગ અને ચૌદ પૂર્વ કોતરેલા છે.

૧૦ શ્રી મલિનાથસ્વામી મંદિર : આ મંદિરમાં અંદર બહુ ઊંડે-ઊંડે ભગવાનના દર્શન થાય છે

૧૧ શ્રી અનંતનાથસ્વામી પડુ બસ્તી : આ મંદિર આઠમી શતાબ્દીનું છે. મૂડબિદ્રીના કુલ ૧૮ મંદિરોમાં આ મંદિર સૌથી જૂનું છે. અહીં ત્રણ ભગવાન ખડ્ગાસન છે.

૧૨ શ્રી પાર્શ્વનાથ સમી ગુરુ બસ્તી : આ મંદિરમાં લાઈટ છે. સ્ફટિકના ત્રણ ભગવાન છે, જેમાં બે ખડ્ગાસન અને એક પદ્માસન છે. તેમની ફરતી પંચધાતુની મૂર્તિઓ છે. અહીં મૂળનાયક શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાન ખડ્ગાસન ૧૦ ફીટ ઊંચા છે.

મૂડબિદ્રીમાં એક ધર્મશાળા છે, જે સામાન્ય છે. એક સાઈડમાં થોડી રૂમો છે. અમુક રૂમમાં પંખા તથા પલંગ છે. સામે મોટો હોલ છે.

આ આત્મા સિદ્ધ સ્વરૂપે છે તેમાં ઉપયોગને જોડી તેમાં લગની લગાવ. આવા ચિદાનંદ ચૈતન્ય દ્રવ્ય જેવું બીજું કોઈ દ્રવ્ય નથી. આત્માને જાણ્યો ત્યારે જ અરિહંતજી-સિદ્ધદેવનું સાચું સ્વરૂપ જણાય છે. આત્માર્થીનું ધ્યેય સિદ્ધપદની આરાધનાનું જ ધ્યેય હોય છે.

○ ○ ○ ○ ○

અશરીરી પદની પ્રાપ્તિ થાય તેવી આરાધના વારંવાર કરવી. મારું જ્ઞાન મારી સામે તરવરે છે, તેને કોઈ મલિન કરવા સમર્થ નથી. ક્ષણે ક્ષણે સાવચેત રહે તે મરણકાળે પણ સાવધાન રહે છે. સમાધિ પ્રાપ્ત કરવામાં સૌથી પ્રથમ ઉપયોગની શુદ્ધિ પછી મન-વચન-કાયની.